

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitólár sora 20 kr.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői iroda

és
kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Uj ezredév, uj törvényhozás.

Még a sors szeszélye is akként ren-
dezte az ő kiszámíthatatlan játékait,
hogy a haldokló ezredévvel együtt mul-
jék ki a végelgyengülés színtomáiban
leledzett parlament is, s az új ezredév
hajnalhasadását már az új törvényho-
zás üdvözölhesse. De mortuis nil, nisi
bene. A béke lebegjen a jobblétre szende-
rült parlament porai felett, melyről még
azt sem lehet elmondani, hogy phönix
madárként hamvaiból kelt új életre.

Mert az új parlamentnek képe alapo-
san megváltozott. Számos régi harc-
zós, törvényhozásunk oszlopainak vélt egyé-
niségei künn rekedtek a törvényalkotás
templomából, s új elemek foglalták el
helyeiket.

Mi azonban szeretjük hinni, hogy al-
kotmányosságunk vára és temploma
most is szilárdan áll, ezen oszlopos ala-
kok kimaradása után, mert míg egyrészt
a népakarat megnyilatkozásának moz-
galmi, s azok végeredménye nem ren-
ditették meg alapjában, másrészt tör-
vényhozásunk új erői bírják a közbiza-
lomnak legalább előlegezését arra, hogy

a kimaradtakat pártolni, sokban talán
tuláradólag is, képesek lesznek.

E cikk keretében azonban nem szán-
dékunk foglalkozni a pártalakulások ará-
nyaival, hanem az új törvényhozáshoz
en bloc van néhány szavunk.

Az első és legfőbb kérdés ugyanis az,
hogy ez az új törvényhozás képes lesz-e
felemelkedni nehéz feladata magaslatára,
s rendelkezik-e annyi intellektuális erő-
vel és hatalmi eszközökkel, hogy az
elementáris erővel napirendre torlódott
szociális kérdések, s elodázhatatlanul
megoldást követelő problémák ne csak
elméleti megfejtést, hanem gyakorlati
elintézést nyerjenek.

Itt van például a sok közül a kis-
iparos tarthatatlan helyzetének rende-
zése. Eddig a középosztály társadalmá-
nak súlypontját a kisiparosok józan fel-
fogásu, szorgalmas és értelmes testülete
képezte, mely féltékenyen őrzött egyéni
és vagyoni függetlensége folytán nem-
csak saját szociális kiváltságainak és
jogainak megvédésére és fentartására
képezett testületi szellemével áttörhetlen
falantot, hanem történetünk tanúsága
szerint nem egyszer szenvedtek hajjótó-

rést a nemzet alkotmányos jogainak el-
tiprására czélzott törekvések is derék
kisiparosaink bátor ellenállásán, legyőz-
hetlen, összetartó erején. S ami nem
volt képes megdönteni semmi erőszak,
az armánynak minden kieszelhető fur-
fangja, annak életerejét most alapjában
támadja meg a mostoha idő, vagy he-
lyesebben szólva a létező állapotok által
teremtett mostoha közéleti viszonyok.
Mert leplezetlenül ki kell mondanunk,
hogy a különböző társadalmak közt a
legszármalmasabban elzüllött a kisiparo-
soké, természetesen anyagi szemponto-
kat érve. Ma már nemcsak egyes ipa-
rosok jutnak a tönk szélére, vagy még
azon túl is, hanem egész iparágak tűn-
nek el nyomtalanul, melyek pedig csak
a közel multban is nemcsak jövedel-
mező kereset és megélhetési források
voltak, hanem alkalmas eszközei a kö-
zéposztály vagyonosodásának.

Szóval, kisiparosaink pusztulnak, vesz-
nek, s mint az oldott kéve széthullanak.

E végzetes jelenségnek okait általános
és már megszokott felfogás szerint ab-
ban szoktuk keresni, és meg is találni,
hogy a kisipart a tömegtermelési rend-

TÁRCZA.

Emlékezés Veszely Károlyra.

Írta: Jakab Elek.

Nem életrajzot írok, ezt megteszik köze-
leben élő barátai. Némely dolgok emléket
akarom felújítani, amiket Veszely a tudomá-
ny és közélet terén tett, amikről én tu-
domással bírok, amik az ő igazi hazafias
papjellemét feltüntetik. Czikkecskémnek mai
viszonyaink között hatását remélem.

1843 novemberében találkoztam vele leg-
előbb Nagy-Szebenben Lszák református pap
házánál lakó Tompa Imre barátunknál, aki
a magyar olvasó-egyletnek könyvtárnoka
volt, az egylet ott tartotta könyveit (lapo-
kat még akkor nem hozattak az egyletek), évi
közgyűlését, s a téli hónapokban szombat-
ként szavazati és felolvasó gyűléseit. Veszely
négy társával tanár volt a szebeni r. kath.
gimnáziumnál. Az olvasó-egyletnek mind-
enik tagja volt, neveik: Györfly Lajos, Far-
czády Mihály, Sebestyén András, Ludvig
János. Mikor kiléptem a szobába, a sok
reverenda megdöbbenett. Nem is láttam
volt annyi papot egy kis társaságban. Tompa,
a házi ur, észre vette, s midőn nekik en-
gem s őket nekem bemutatott, mosolyogva
azt jegyzé meg: „Ne tünjek fel balul e je-
lenet, édes barátom! Ezek a tisztelendő urak
mind lelkes magyar tanárok, ifjúságot ne-

velnek, ismerik, mivelik irodalmunkat, s a
szebeni magyarságot; összetartó magyar ol-
vasó egyletnek tagjai, nekem kedves bará-
taim.” Mondhatom, csak akkor nyugodtam
meg s beszélgetni kezdettem új barátaim-
mal, akiket még azon este közelebbről meg-
ismertem s megszerettem. Volt szavazati, a
politikai lapokból kivonatos előadás, utána
s ez alapon érdekes, bizalmas, bátor eszme-
csere, ami nekem, mint az iskolai falak
közül akkor kiszabadult, kissé szilaj ifju-
nak nagyon tetszett; a házi ur theával ki-
nált meg és sonkával. A társaság csak az
ifju tanárok záró órájához oszlott el. Ve-
szely ifju, vékony dongáju gyerek volt. So-
kat beszélgettem vele. Tegeződő barátokká
letettünk, s azok maradtunk egész életén át
a mai napig, tehát 53 évig. Leveleztünk
együtt, segítettük egymást irodalmi mun-
kásságunkban, egymás jó és bal sorsában
szívvel osztoztunk, soha nem esett csorba
barátságunkban ily roppant időn át, nem
hidegettünk el egymástól semmi viszontag-
ságaink közt. Idem, qui pridem —
mindig azok maradtunk egymásnak, amik
az első találkozásnál voltunk: hiv és igaz
barátok.

Azon magyar baráti koszorúból, melyet
olvasó-egyletünk tagjai alkottak, már csak
én élek és Tompa Imre. Amint apadtunk,
a megmaradtak mind inkább vonzódtunk

egymáshoz. Ezért az én viszonyom Veszely-
hez igazán benső, őszinte és soha nem fo-
gyó meleg volt. Ha ő maradt volna hátra,
tudom, hogy irt volna rólam. Hogyne ír-
nék én, aki úgy szerettem e nemes és tiszta
lelkű katolikus papot?

Ez időtől fogva Széchenyi és Kossuth po-
litikai iskolájába járt Magyarország 1848-ig,
oda jártunk mi szebeni magyarok is. A ma-
gyar olvasó-egylet köre és időnkénti gyű-
lése egy boldog jövő reményével eltelt ifju-
ságot ölelt kebelebe. A kath. gimnázium
ifju tanárai együtt imádkoztak, dolgoztak
és reméltek egy nemsokára fölvirradó új
kort, Magyarország alkotmányának megúj-
hodását. Az új kor eljött, de örömünk rövid,
boldogságunk tündéri volt; márczius 15-ike
és rákövetkezett szabadságharcunk ifju,
eszményi barátságunk arany kötelekét szét-
zuzá, olvasó-egyletünk tagjai eloszlottak a
szeles hazában: ki honvéd, ki tábori pap
lett, a szabadság szolgálatában töltötték el
a dicsőség évét, míg ránk borult 1849
utolsó felében az osztrák önkényuralom
hosszu éjszakája.

E 11 évet bujdosás, üldözés, rabláncz és
sanyaru nélkülözések közt töltöttük mind-
nyájan, kijutott a szenvedésből Veszelynek
is bőven. A solferinói csata és a Kazinczy-
ünnep után le kezdettek szakadozni martyr-
jainkról a biliucsek, a nemzetnek legjava a

szer, a gyáripár tette tönkre, mely tudvalevőleg a nagy tőke szolgálatában áll. Ámde éppen itt egy szomorúan érdekes, sőt mondhatni furesa jelenség tűnik szemeink elé, mert gyáripárunk felvirágzásáról éppen nem beszélhetünk, sőt nap-nap után látjuk, hogy gyárosaink versengnek panaszaikban a kisiparosokkal. A legnagyobb tőkével megindult gyárak is sokszor tünékeny rövid idő alatt tönkremennek, s mindannyiszor felhangzik egy ily kapuzárás után a szívfaeserő hír, hogy ezer, vagy még több család kenyér nélkül maradt. Hol és miből éljen tehát meg a két keze munkájára támaszkodó iparos munkásnép?! És valljuk be őszintén, hogy ezt a ferde helyzetet, mely középosztályunk legnagyobb részét nyomorba döntötte, rosszul vezetett kormányzati rendszerünk okozta.

Már boldogemlékü Baross Gábor, a magyar iparért lelkesülő vas-miniszter, kimondotta, hogy a kisiparon jelen szervezetében nem lehet segíteni.

Mire való tehát a folytonos kísérletezés, a félrendszernek próbálgatása?! Morphium-befecskendezés ez csak a haldoklónak a biztosan tudott végperczek előtt.

E mélyreható társadalmi bajok orvoslására immár kevésnek bizonyult magának a társadalomnak minden megfeszített ereje, minden kifejthető jóakarata. Itt radikálisabb gyógymódhoz kell folyamodni, s ez nem lehet más, mint a kormányzati eszközöknek teljes jóakarattal való alkalmazásba vétele.

S most oda értünk, a hová indultunk.

Ennek az új törvényhozásnak lesz a feladata, hogy e szomorú állapotokon változtasson, s vagy mentse meg a kisipart a tömegtermelés elnyomása ellen, vagy virágoztassa fel a gyáripárt minden iparágban, hogy az a tönkrement iparos szakképzettségével s két keze munkájával a gyárak műhelyeiben biztosíthassa magának és családjának tisztességes megélhetését.

Annyit azonban már előre is mondhatunk, hogy a kormányzati hatalomnak a kisipar megmentése érdekében szándékolt, s eddig kiszivárgott törekvései nem lesznek célravezetőek, ha azok a nyers anyag beszerzési szövetkezetek létesítésére s támogatására, vagy a kisiparosoknak nyújtandó olcsó kölcsönökre szorítkoznak. Mert a kisiparosoknak nem a nyers anyag beszerzése okoz gondot; a nagy konkurrenzia mellett elég jutányosan juttatja ehhez a kereskedelem is; hanem igenis gondot okoz annak a kisiparosnak termékei értékesítése, továbbadása; tehát ennek érdekében kellene szövetkezeteket létesíteni.

Cseppet sem állunk különben a sokat ígért olcsó kölcsönök nyújtásával. Mert bizonyára csak annak fognak adni, kinek van mire, pedig az eddig is élvezhette a hitel előnyeit; de mi lesz azokkal a tönkrement kisiparosokkal, kiknek semmijök sincs? Pedig a kifizűött cél szerint első sorban is ezeken kellene segíteni!

Erre várja a feleletet szívszorongva hazánk középosztályának úgy szólván szíve, éltető ereje: a kisiparosság, az új tör-

vényhozás tagjaitól, kik, ha igaz jóakarral megoldásra juttatják ezt a napi-rendről többé elodázhatlan problémát, úgy ki fogják érdemelni, hogy az új ezredév új honalapítóinak tekintessenek.

Alsófehér vármegye őszi rendes közgyűlése.

A november 21-iki rendes őszi közgyűlésnek mult számunkban már jelzett fontosabb pontozatain kívül egyik legérdekesebb tárgya volt Nagy-Enyed város polgárságának népgyűléséből beadott és a Bethlen főiskola theologia ügyében kelt kérésének tárgyalása.

Mint olvasóink előtt is ismeretes, midőn a tavasz folyamán az ev. ref. egyházkerület a nagyenyedi theologia beszüntetését mondta ki határozatilag, városunk polgársága népgyűlésen tiltakozott ezen erőszakos támadás ellen és határozatilag kimondta, hogy a Bethlen-tanoda szervezetének integritása tárgyában indítandó mozgalomban kérni fogja Alsófehér vármegye közönségének támogatását is.

Igy került a kérvény vármegyénk őszi közgyűlésének tárgysorozatába. A nagyenyedi polgárok kérelmét Gáspár János tb. főjegyző tolmácsolta. Csató János alispán pedig egy lelkes, a Bethlen-főtanoda valódi érdekeit önzetlenül tárgyaló szép es hazafias beszédben tárgyalta a kérdést, külön is felhívva a megye-bizottság figyelmét e nevezetes tetelre.

A megye bizottsága pedig határozatilag abban állapodott meg, hogy ezen ügyben feliratot intéz a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez, mint a kulturintézmények legfőbb öréhez, kérve őt, hogy a Bethlen-főtanoda szervezeti integritásának kérdésében legyen a polgárság támogatója és ez intézmény hű öre, nehogy kívülről jövő támadások, az alapok szétforgacsolása

történetirodalom művelésére fordította figyelmét és gondját. Erdélyben gróf Mikó Imre állott a mozgalom élén; életre ebresztettek a gazdasági egyesületet, a kolozsvári Nemzet Színházat, létrehozták az erdélyi országos Muzeumot. — Veszely mindeniknek tagja és lelkes pártolója, mint ünnepezt kolozsvári plebános minden hazafias ügynek buzgó szószólója és elősegítője. 1860-ban maga is a történelmi források kiadását kezdte meg, s kiadta a „Gyulafehérvári Füzetek“ I. füzetét, 1862-ben a II-kat, s különösen a kathol. egyház és a Székely Nemzet Történetéhez járult igen becses adalékokkal.

Mikor én a Székely Nemzet Története megírását indítványoztam s rá pályadíj alapot kezdettem gyűjteni, Veszely szerencsét kívánt hozzá, helyeselte, s körében gyűjtést rendezett az alapra. Mikor némelyek megtámadták az eszmét és személyemet, önvédelmére kelt, erős cikket irt a Székely Történet érdekében, a célt kifejtette, a könyv szükséges voltát bebizonyította, s annak jóakarókat és barátokat szerezni igyekezett.

„Dávid Ferencz Emléke“ című, az első unitárius püspök háromszázados emlékére 1879-ben irt művem bírálatával és megczafolásával ő bizatván meg: két munkát irt róla; az egyik volt: Néhány lap az erdélyi unitáriusok Történetéből, irta 1880-ban; ebben könyvem-

ről és az unitáriusokról erős kritikát mondott, az ő álláspontjáról nézve a kérdést, — több tévedést mutatott ki és czáfolt meg vagy felvilágosított, a kathol. vallás tekintélye tanait és jogát erőlesen védelmezve, az ellenfelét ostromolva. 1887-ben mint czimzetes prépost és borbándi plebános másodsor vette bírálat alá Dávid Ferencz Emlékiratát az Unitáriusok Erdélyben című művében, ismét szigorú ítéletet mondva annak sok helyére, de oly finom modorban, mint egykor Polyi püspök szokott vitatkozni érvelve sertés, fejtegetve a dolgot személyeskedés nélkül. Előszavaiban még ő kért, hogy ne nehezteljek, hogy adott helyzetében írnia kellett ellenem. Mindketten az igazságot kerestük, tekintsem ellenkező álláspontból művét — mint én is az enyémről mondtam — a tyafiu elszámlásnak.

Hazai történetünkben a Hunyadyak korszaka bámulója volt, azt: „A Szent Imrei csata“ című 1879-ben irt hőskölte-ményében fejezte ki.

Kolozsvári állomásáról anyagi bajok miatt kellett elmozdulnia. Férfiasan viselte a csapatot, de nem fájdalom nélkül. Ekkor fordította 1882-ben megjelent ily című művét: „Biot a tyafiu. Tul a siron ismét meglátjuk egymást. Vigasztaló levelek.“

Legnagyobb s legbecesebb történelmi műve: Az erdélyi r. kath. püspöki megye Autonomiája. (Az erdélyi egy-

háztörténelmi Adatok II-dik kötete) 1—466 l. irta 1893 Mikor e művet irta, adatokat kért tőlem az országos levéltárból, „De a javából küldj édes barátom! — irta elmes levelemben — ismert, elnyűttek nem lendítnek dolgomon. Emlekezzél vissza, miket adtam én neked Kolozsvár Története irásakor. Ha igaz, akkor felnyitod levéltáratok még titkos rezeszeit is kéro barátod előtt.“

E hivatkozásnak érdekes a története. Ismét nevezett művem utóbbi kötetei irásakor ő volt kolozsvári plebános. Az ottani r. katholikusok és unitáriusok János Zsigmondtól kezdve I. Lipótiig, tehát másfél száz évig voltak egymással vallási és vagyoni jogi harcban. Az unitáriusok legyőzetésekor minden fontos eredeti okirat elvétellettőlük; nekik másolat adatott róluk, kértem Veszelyt az általam kijelölendő eredetieknek velem közlésére. „Szívesen kedves barátom! a legszívesebben átadom. Másolatod amugy is van; ha nem adom át, méltán vádolsz szűkkeblűséggel s abszurentizmus-sal; a felett kiadod hibásan vagy irányzatossan. Ol a bóból, amilyet bírsz s akkor kárt vall a magyar történettudomány és a katholikus érdek.“ S mindent rendelkezésemre adott. „De a szükséges óvatossággal és diszkreczióval felhasználás végett.“

Szomorú lenne, ha mi sem biznánk egymásban, kik félszázadig éltünk barátságban — így végző szavait, s én úgy tettem, amint ő kívánta és rólam föltette.

által a nagy fejedelem ezen kulturális intézménye alapjaiban megingattassék. A miniszterhez felterjesztendő és a vármegye közönsége által egyhangulag elfogadott felirat szövegét lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük.

Vita nélkül fogadta el a közgyűlés a tárgysorozatnak a theologia ügyét követő és Nagy-Enyed, valamint Gyulaférvár városoknak belső szervezeti ügyeire vonatkozó több kerését.

Bővebb eszmecsere szolgálattal okot a megyei filloxa-bizottságnak a megye területén levő összes szőlőterületek zár alá helyezése tárgyában tett indítványa, és többek hozzászólása után a közgyűlés határozati-lag kimondta, hogy az általános zárlat ajánlata előtt alaposan megvizsgálattja a vármegye egész szőlőterületét, vajjon feltétlenül szükséges-e az általános zárlat és csak azután, ha konstatació lesz, hogy az egész szőlőterület filloxerával van inficiálva, teendő javaslatot a zárlat kimondása iránt.

A tárgysorozat többi pontozatai — vita nélkül — az állandó választmány véleményezésével mentek keresztül.

Meghatottságot idézett elő a közgyűlés utolsó, 50-ik tételének tárgyalása. Török Bertalan, a vármegye főjegyzője, kérte e helyen állásától való felmentését. Gáspár János tb. főjegyző adta elő a távozó főjegyző kérelmet, tette meg jelentését a nyugdíj-választmány határozatáról és jelentette be az állandó választmány javaslatát. Busan, meghatottan hallgatták a bizottság tagjai az előterjesztést, mely egy 25 éves munkában és tisztesseben megfutt pályáról emlékezett meg. Egy negyed százados vármegyei élet záró-kövét jelezte e tétel, egy férfinak kiválását, ki egész életét vármegyéjének szentelte, és mindig azok sorában volt található, kik Alsófehér vármegye boldogulásáért küzdöttek. Az egész bizottság érzelmeit tolmácsolta gróf Beth-

len Sándor, midőn a távozó főjegyzőnek a bizottság nevében mondott köszönetet és fejezte ki ohaját, hogy a Mindenható vezérelje őt, a vármegye körül annyi érdemeket szerzett tisztviselőt, az általa választott új pályáján is, és adjon neki erőt és kitartást új működése terén is.

Megható volt látni és hallani vármegyénk szeretett, népszerű és érdemekben megőszült alispánját, midőn búcsút vett a tisztartástól, a jó barától, kívül 23 éven át jobban és rosszban, örömben és bánatban együtt működött, együtt munkálkodott Alsó-Fehér vármegye szolgálatában és a kollégák szemében könyvet láttunk csillogni, midőn az alispán tisztársai nevében is Istenhozzágot mondott annak, ki egész működése alatt tisztársai szeretetét és nagyrabecsülését bírta.

Ezután Török Bertalan jelentkezett szó-lásra, hogy utolsó főjegyzői beszédét elmondja. De e beszéd már nem volt a könnyed, világos és folyékony előterjesztése a vármegyei főjegyzőnek, ki tárgyat ismerve, igazainak tudatában biztosan és könnyen szokott beszélni rendesen; elegáns szónoklat helyett hallottunk most egy szakadozott, neha alig hallható beszédet; de ezen ne csodálkozunk; Török Bertalan most nem referált, hanem búcsuzott; tudatában volt annak, hogy 25 év után ez utolsó főjegyzői beszéde és búcsuznia kellett egy oly kortól, hol mindig és mindenkor szerettek, tisztelték, hol mindig csak jó barátokat, jóakarókat talált; nem csoda tehát, ha szíve túláradt és csak szakadozottan mondhatott köszönetet mindazon jökört, melyekben Alsófehér vármegye közönsége, tisztviselő társai őt 25 éven részesítették. Utolsó szavai után egyenként keresték fel őt pályatársai, a megyebizottság tagjai, hogy külön is elbúcsúzzanak szeretett kollégájuktól.

És e ténnyel bevégződött egy szép pálya, de bárhová is vezérelendő a sorsa Török

Bertalant, a november 21-iki közgyűlés örökké emlékezetes maradá előtt, mert szülő vármegyeje intéző köreinek elismerése mindig a legszebb jutalma leendő munkás, szorgalmas és tevékeny főjegyzői működésének.

A főjegyzői felmentvény megadásával a tárgysorozat utolsó pontja is kimerítettven, elnöklő főispán d. u. 2 órakor a közgyűlést a bizottsági tagok zajos eljenzése mellett zárta be.

Alsófehér vármegye közönségének felirata a nagyenyedi Bethlen-főtanoda érdekében.

Nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur!

Azon meleg érdeklődés által vezetettve, melylyel törvényhatósági bizottságunknak a vármegye területén fennálló kulturális intézetek és alapítványok működését és fejlődését figyelemmel kísérni hazafias kötelessége, s az 1886. évi XXI. t.-cz. 2. §. c) pontjában biztosított jogunknál fogva vettük tárgyalás alá Nagy-Enyed város polgárságának törvényhatóságunkhoz intézett azon kérelmet, melyben a Nagy-Enyeden Bethlen Gábor dícső emlékü erdélyi fejedelem alapítványából fennálló ev. ref. kollégium theologiai akadémiajának az erdélyi ev. ref. egyházkerületi közgyűlés f. évi június 1-én hozott határozatával megszüntetése folytán felhív, hogy a nevezett kollégium alapítványilag biztosított szervezeti egysége és épsége megvédése érdekében a magunk hatáskörében a lehető megtegyük — s tesszük Nagyméltóságodhoz a kulturális alapokkal szemben fennálló állami felügyeleti jogra hivatkozással a következő felterjesztésünket.

Tudva van Nagyméltóságod előtt, miszerint Bethlen Gábor erdélyi fejedelem a már 1622. május havában Kolozsvárt tartott országgyűlés végzése alapján 1629. szeptember 2-án kelt alapító-levelében, hogy „ugy Isten igéjének szolgálói, mint a tudományok professorai a kegyes élet emelésére és az ifjuság nevelésére kellő számban legyenek, a gimnázium és az ev. reformált vallású iskolák collegiumát alapította,“ és a megnevezett kollégiumot az enyedi dominium birtokába mint örökös birtokost bevezettette és a kollégium részére adott többi donácziólevelében, különösen a tokaji „Hét Szeölleő“-ről szóló donáczióban kimondja, miszerint „azt akarja, hogy a papképzésre és a többi tudományok művelésére alapított ezen collegiuma sem jövedelemben, sem kellő számu professorokban soha hiányt ne lsson.“ — Bethlen Gábornak ezen eredetileg Gyulaférvárt felállított kollégiuma e város elpusztulása által onnan távozni kényszerülve, több évi szünetelés után — Apaffi Mihály fejedelemnek 1662-ben október 6-án a kocsárdi táborból kelt intézkedése folytán — birtokai központja Nagy-Enyedre helyeztetett át, azon meghagyással, hogy a tanulók ellátása és az intézet szervezete olyan legyen, mint annak előtte volt a gyulaférvári kollégiumban.

A kollégiumnak ez alapítványi birtokokhoz való tulajdonjoga még teljesebben körülíratott és biztosított, midőn az Approbata Constitutiók I. f. 10. artikulus III. kimondatott: „mind a mostani, mind a jövődöbéli professorokat, mestereket, a kollégium minden tagját hogy az eddig birt jószágokban és egyéb legatumokban őket az ország rendjei megtartják.“

Alkotmányos gondolkozását s igaz magyar érzelmét mutatja az, hogy a Schmerling—Nádasdy-féle 1863-iki erdélyi csonka országgyűlésbe Gyulaférvár őt választotta képviselővé, akiről föltette, hogy az akkori erdélyi magyar politikának híve lesz. Ez azt kívánta, hogy a magyarság csak tiltakozhatás végett menjen be, s rögtön hagyja ott. Ő e szerint cselekedett. Légy nyugodt, — írja egyik levelében — nem leszek Szukptinag. Így gunyolták ez octroyált gyűlést.

Mikor prépost lett, Szent Péter titkára s egyéb címeket adtak, azt mondotta rá: „Jók lesznek majd, hogy szegénységemet takargassam velük. Nem tudom kifürkészni a kitüntetések csecsebecséinek vaiódi értékét.“

Veszely Károly már mint ifju, csöndes vérmérsékű, zárkózott volt, kedélye csak jó társaságban élénkült meg. Mikor Győrffy és Farczady paptársai velünk együtt heveskedtek, ő mérsékelni tudta belső gerjedelmeit, pedig szívében ugy égett a honszeretet tüze s a szabadság kultusza, mint bennünk. Hídeg vére szerencséje volt, sok bajtól mentette meg, míg a mi erős szenvedélyünk ezer szenvedés forrásává vált. Hazaszeretet, szilárd jellem s hű kötelességteljesítés lelki lénye alapvonása volt. A közügyek iránt melegen érdeklődött, a haza java egész rokonszenvét bírta. Mikor az ő személyére bármi hasznos munkánál vagy kezdeményezésénél szükség volt: Imhol vagyok barát-

tom! hazámnak akár halálig állók szolgálótokra. Soha senki jobban, mint ő, nem teljesítette a római hazafiság ama felséges passusát: „nemcsak magunknak születtünk, hanem a hazának, a köztársaságnak és emberiségnek.“ Puritán lelkétől távol volt a mai kor irtóztató önzése, az én bálványozása. Tettei, indoka nem az önhaszon, de a közjó volt. Ahová a közbizalom állította, elfogadta a helyet, s teljesítette kötelességeit. Ez oka, hogy szegénysége mellett is számtalan egyházi és hazai, tudományos és közmívelődési egyletnek elnöke, alelnöke, választmányi és fizető tagja volt; tevékeny részt vett a fővárosi Szt. István társulati és a kolozsvári r. kath. irodalmi társulatok munkájában; az erd. r. kath. státusgyűlésnek állandó jegyzője s kitartó rendes tagja volt: példaadó a jelenben, példányképe lesz a késő utódok előtt.

A féktelenkedő szabadság nem egyezett izlésével s a szellem kiválóságát csak önmérséklettel párosultan tartotta hasznosnak a társadalomra és szabadságra nézve, idealizmus visszariadt a közönségestől és minden rossztól.

A vallásban a tolerantia híve, nem gyűlöletet, de szeretetet tanított, nem elidegeníteni, de összehozni, egyesíteni igyekezett az embereket. Ezért volt egyszerű s mellékeve: a szeretetre méltó katolikus pap.

E-k.

Az ekképpen egységes bel- és kül-szervezettel megyénk székhelyén Nagy-Enyeden állandó otthonra talált Bethlen-kollégium, hogy a nagy fejedelem által előírt kulturális feladatai teljesítésében az idők viszonyai közt mily magas fokot ért el, működése mily nagy kihatású lett nemcsak az erdélyi ev. ref. egyház, hanem az egész erdélyrészi magyarságra, s mily fokusa lett különösen Alsófehér megye közművelődésének, ápoló anyja a hazafias érzéseknek, a szabad szellemi felfilázósodásnak s hogy ily irányú működése folytán mennyi támadást (hogy pl. csak Mária Terézia idejében a Fiscus által valót említsük) és pusztulást kellett kiállani a támadások felett — alapjai tulajdonjogának királyi kiadványok által teljes elismertetését megnyerve — mindig győzedelmeskedve, a pusztulások után saját erejéből új életre kelve még nagyobb fényben tündöklött: ezeket hazánk kulturális története ismerője előtt nem kell fejtegetnünk.

És mily különös végzet nehezedett ez intézetre! Éppen akkor, mikor vagyoni ereje oly kedvező stádiumba jutott, hogy a nagy alapító által kitűzött feladatoknak az új kor fokozott követelményei által kívánt szervezettel megfelelni teljesen képes lesz valószínűsíthető meg az erdélyi ev. ref. egyházkerület kormányzó hatósága, azon testület részéről, mely az alapítvány sértetlen fenntartását ellenőrizni vala hivatva, a kollégium körönája, belső szervezetének a fejedelmi alapító levél szerint kiegészítő és el nem választható része, a theologia akadémia elvitelére irányuló támadás, mely végre két évtized hosszú harcainak után az erdélyi ev. ref. egyházkerület közgyűlésének f. évi június hó 7-én szavazattöbbséggel hozott azon határozatában jutott döntésre, miszerint nevezett testület azon indokolással, hogy ugy a zsinati törvények, mint az egyházkerületi utasítás értelmében a lelkész-képzés és nevelés ügyeinek rendezése feltétlenül az egyházkerület joga, az egyházkerület pedig Kolozsvárt saját theologiai akadémiát rendezett be, a papi állás elnyerhetésére előírt kvalifikáczióknak egysége és egyöntetősége két intézetnél el nem érhető, a papképzés egysége pedig az egyházkerületnek közszükséglete: kimondta, hogy ezeknél fogva a lelkész-képzést egyedül a kolozsvári ev. ref. theologiai fakultáshoz köti s így a nagyenyedi theológián a tanári állások betöltését célszerűnek és szükségesnek nem tartja, s ekként az enyedi kollégium theologiai akadémiáját beszünteti.

Lehet vitakozni a felett, hogy az erdélyi ev. ref. egyházkerületben van-e szükség két theologiai akadémiára. De egy dolog el nem vitázható, az t. i., hogy az erdélyi ev. ref. egyházkerületi közgyűlés szavazattöbbséggel az alapítványok mindenkor respektált sértetlenségének jogelvein, az alapítók intenczióinak tiszteletén tultette magát, s a helyett, hogy az alapító nagy fejedelem által reá ruházott és az országos törvény által szentesített jogok élvezetében a kollégiumot megőrizni s ez által a reá bízott feladatok betöltését lehetővé tenni kötelességéből kifolyólag törekedett volna: — mi hallatlan eset a kultura történetében — folyton újra meg újra támadta és aláadni igyekezett egy virágzó, előírt céljaira minden feltétellel bíró és fekvésénél fogva kiváló magyar nemzet missziót teljesítő intézet működését, míg végre romboló munkáját befejezte egy oly, a törvényes jogrendbe ütköző határozat-

tal, mely megtámadja és kétségessé teszi a keretében levő bármelyik egyházi és iskolai intézménynek állandóságát, megingatja egyháza híveiben az országosan szentesített egyházi törvények iránti bizalmat.

Mert az erdélyi ev. ref. egyházkerületnek a nagyenyedi Bethlen-kollégium theologiai akadémiáját beszüntető határozata nem csak az általános jogrendbe ütköző, hanem a magyarországi ev. reformátusok egyházi törvényei szerint is világos törvénysértést, hatalmi körén való tulkapást foglal magában s mint ilyen kihívja az állam felügyeleti jogának beavatkozását.

A nevezett törvények 9. §-a kimondja, hogy e törvények által az egyházak és iskolák hitvallási és államjogi alapjai és viszonyai egészen érintetlenül hagyatnak; minél fogva a magyarországi ev. ref. egyházi törvények meghozatala előtt alapítványok által létrejött iskolák alapító levelei az idézett törvényhozás alapján bírálandók el, s ha azok intézkedései a hitelvekbe és az állami jogokba nem ütköznek, ezen iskolákat rendeltetésüktől semmiféle magat szuverénként geráló egyházi törvényhozás és ítékezés meg nem foszthatja. Az idézett egyházi törvények 493. § c) pontja kimondja, hogy a főiskoláknak — melyek közé tartoznak a 405. §. 4. pontja értelmében a theologiai akadémiák — összes anyagi és szellemi ügyeinek felügyelője az egyházkerület, mely felügyelet módozatai a helyi viszonyok szerint állapíthatnak meg; d) pontja pedig elrendeli, hogy az egyetemes konvent az egyházkerületek meghallgatásával állapítja meg a főiskolák szervezésének elveit, tanulmányi és vizsgálati rendszerét, mely intézkedésekből önként foly, hogy az erdélyi ev. ref. egyházkerületnek a konventtel egyetértőleg joga van ugyan a pap-képzés módozatait, a theologiai akadémiák tanulmányi rendszerét, rendtartását megállapítani, s megkövetelni, hogy a fennálló ily intézetek az e tekintetben megállapított szabályzatokhoz alkalmazkodjanak, de egy már fennálló theologiai akadémia tanítási jogát elvonnia, abban a tanítást lehetetlené tennie nincs jogosítva. Egyébként is hol van a ref. egyházkerületi közgyűlés határozata főindokál hangoztatott pap-képzés egysége, midőn a magyarországi ev. ref. egyházi törvények világosan megengedik, s ez intézkedése az erdélyi ev. ref. egyházkerület által is respektáltatik, hogy a többi magyarországi egyházkerületekben minősített nyert papjelöltek és lelkészek az erdélyi egyházkerület lelkészi állomásaira pályázhassanak és megválasztassanak?

Az erdélyi egyházkerületi közgyűlés jogkörének azon tulképe, melyet a nagyenyedi Bethlen-kollégiummal szemben elkövetett, nem képezheti csak az egyházkerület szorosán vett belügyét. Tekintettel az egész intézetnek országgyűlési végzés alapján történt létrejövételére (amit az 1630, 1631. évi országgyűlési törvények igazolnak, s mire az App. Const. I. R. 10. T. III. Art. is hivatkozik), feltétlenül joga van ily törvénysértés ellen valláskülömbőség nélkül bármely állampolgárnak felszólalni, s annál inkább vármegyénknek, melynek az egységében megbomlott kollégium jellegétől megfosztott intézet mindenkor szemefénye vala. S miután most már alapos aggodalmunk van az iránt is, hogy a hozott határozat folyamánaként az alapítványi vagyon is megtámadatik; mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, miszerint a kulturális alapítványok

feletti főfelügyeleti jogából kifolyólag kegyeskedjek módját találni annak, hogy az erdélyi ev. ref. egyházkerületi közgyűlésnek f. évi június hó 7-én hozott, a nagyenyedi Bethlen-kollégium theologiai akadémiáján a tanítást beszüntető, a kollégium jogi alapjait megtámadó határozata megváltoztatásával a nagyenyedi Bethlen-kollégiumnak lehetővé tetessék, hogy nagy alapítója alapító-levélből kifolyó rendeltetésének a lelkész-képzés tekintetében is megfelelhessen, és a nagy fejedelem ezen élő emléke sértetlenül a maga teljességében fennállhasson.

Mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, miszerint ezen kérésünk folytán leendő lépései eredményéről minket annak idején értesíteni kegyeskedjek.

Alsófehér vármegye törvényhatósági bizottságának Nagy-Enyeden, 1896. évi november hó 21-én tartott közgyűléséből.

Báró Kemény György 1813—1896.

Nagy gyász érte a br. Kemény, Bánffy és Zeyk családokat, Torda-Aranyos vármegyét, az erdélyi nemes családok majdnem valamennyijét és gyász ért minket is, vármegyénket, városunkat, mert egyik közszeretettben álló férfunkat, városunk és vármegyénk egyik díszet vesztettük ma el. A br. Kemény-család nesztora, Torda-Aranyos vármegye nyugalmazott főispánja, Alsófehér vármegye bizottsági tagja, a Szent István-rend kiskeresztése: br. Kemény György, f. hó 24-én reggel 9 órakor magyar-utcai lakásán jobblétre szenderült.

Hiábavaló volt övének önfeláldozó ápolása, orvosainak fáradozása, a nehéz kór pár nap alatt győzedelmeskedett a törődött test felett és a családnak díszé, a Kemény-család egyik oszlopos tagja, őseihez tért.

Még pár nap előtt is láttuk az öreg urat, amint életvidoran, vidáman és élénkén társalgott vagy tarokkozott kaszinóknak hozzátartozói, ismerőseivel, és ime — rövid három nap alatt a nagy mérvben fellépett tüdőgyulladás véget vetett áldadus életének.

Bizonyára meghülés folytán keletkezett betegsége szombaton reggel jelentkezett és már e napon oly mérveket öltött, hogy ez időtől kezdve haláláig alig volt néhány világos pillanata. A kórházhoz sürgönyileg hívott Purjesz kolozsvári egyetemi tanár már csak is a veszélyes kórt konstatálhatta, és noha úgy ő, mint az elhunytnak kezelő orvosa dr. Farnos Árpád minden emberileg lehető meg tették, hogy a beteget megmentsek, fáradozásaikat siker nem koronázhatta, mert a gyenge, törődött test nem bírt ellentállani a veszélyes betegségeknek, mely a mai napon véget is vetett a 83 éves öreg ur életének. Azonnal, a betegség hírének vétele után, a beteg ágyához siettek hozzátartozói; fia: br. Kemény Kálmán v. b. t. t., br. Kemény Simon, br. Kemény Ödön; unokái: br. Bánffy Kazimir és Ferencz, br. Kemény György; unokaöccsei: Zeyk Dániel, Károly és Kálmán; de ugy ezek, valamint leányának br. Kemény Annának ferj. Petkinének önfeláldozó ápolása is csak az öreg ur fájdalmainak enyhítésére szorítkozhatott.

Br. Bánffy Dezső m. kir. miniszterelnök az elhunytban apósát gyászolja, kit a szomorú esetről azonnal sürgönyileg értesítettek.

Az elhunyt temetése pénteken d. e. 11 órakor lesz, midőn is a háznál tartandó gyász-szertartás után Vécsre szállítják a családi sírboltba.

A gyászestéről a család a következő gyász-jelentést adta ki:

Magyar-gerőmonostori báró Kemény Ödön, a maga és neje kaáli Nagy Gizella és gyermekei István, Ákos, országgyűlési képviselő Elemér m. kir. honvéd h. hadnagy, Gizella, Etelka és Jolán, ugyiszintén testvérei magyar-gerőmonostori báró Kemény Kálmán es. és kir. v. b. t. t. és neje losonczy báró Bánffy Polixéna, királyné Ó Felségének palotahölgye; — Endre országgyűlési képviselő és gyermekei: György, Olga Beniczky Aladárné, férje és gyermekei, Róza; — Simon és neje pekrovinai Pekri Emma; — Anna özv királyhalmi Petki Ferenczné es leánya Mária és néhai nővére Mária, losonczy báró Bánffy Dezső m. kir. miniszterelnök, es. és kir. kamarás, val. b. t. t. stb. elhunyt neje-ek gyermekei Kazimir es. és kamarás, n. Alsófehér vármegye aljegyzője és neje tarcsfalvi Pálfi Mária és gyermekei, — Ferencz es. és kir. kamarás, — Alice és férje báró Feilitzsch Berthold es. és kir. kamarás és gyermekei, valamint nagyszámu rokonság nevében szomorúan tudatja édes atyjának magyar-gerőmonostori báró Kemény Györgynek, Torda-Aranyos vármegye volt főispánjának, a Szt. István rend lovagjának folyó év november hó 15-én reggel 9 órakor, életének 84-ik évében Nagy-Enyeden szívszélhűdésben történt elhunytát.

A boldogultnak hült tetemei folyó hó 27-én reggel 11 órakor a halottas háznál az ev. ref. egyház szertartásai szerint tartandó rövid ima után örök nyugalomra a maros-vecsi családi sírkertbe fognak szállítani. Kelt Nagy-Enyeden, 1896. november 25-én.

Levelezés.

Marosujvár, 1896. nov. 22.

(Juchó Ferencz emlékszóba. Sósgyógyfürdő. Marhasógyártás.)

Amint tudom, pár évvel ezelőtt néhai Juchó Ferencz bányatanácsos emlékoszlopára gyűjtés indított, de ezen ügy, úgy látszik, elaludt, vagy ha nem, hát legalább is feledésbe ment. Az igaz, hogy az ő elévülhetetlen érdemeit minden szobornál jobban hirdeti Marosujvár felvirágzása és a nagyszerű sóbánya, de hát nagyjaink emlékét látható szimbólumokkal is meg szoktuk örökíteni, azért jónak látnám, ha ez ügyet a mostani tevékeny, minden közügy iránt élénk érdeklődéssel viseltető s mindnyájunktól szeretett bánya-tanácsosunk venné kezébe. Egy szűkebb körű bizottság — a bánya-tanácsos elnöke alatt — előkészíthetné mind ama szükséges megállapodásokat, melyek az ügyet rövid idő alatt a megvalósulás stádiumába vezetnék; a marosujvári bánya-tisztviselők pedig önmagukat tisztelnék meg, ha elhunyt jelesüknek emlékét megörökítene. Én bizton hiszem, hogy ez ügy sikeres megoldása Fritz Pál bányatanácsos kezében nem maradna irott malaszt. Nem azért mert ki rövid itt léte óta az alkotásoknak egész sorozatát vette munkálatba, annak lelke nemesebb, fogékonyabb, akaratereje kitarthatóbb, semhogy ily nemes ügyet szunyodni engedjen.

* * *

Évek óta panasz tárgyát képezte sós-gyógyfürdők kicsiny volta; a fürdő közönség pedig — amint lenni szokott — hol

egyben, hol másban talált gáncsolni valót, melyekkel, ha mindenben nem is értettünk egyet, de azt mi sem tagadhattuk el, hogy az évente szaporodó fürdőző közönségnek fürdők igen kicsiny.

Ezen a bajon már segítve lesz. Agilis bányatanácsosunk gyors elhatározással a fürdőnél levő gőzmalom és gőzfűrészt eltávolította s ezeknek helyébe a fürdő nagyobbitását vette munkálatba, úgy, hogy már a jövő szezomban a nők és férfiak részére egészen külön álló medenczék lesznek rendelkezésre bocsátva. Így azt hiszem, a legnagyobb szükségén segítve van; a többinek a megjavítása pedig csak idő kérdése, mely egy ügyes s a dolgokat tisztán mérlegelő főnök kezében több, mint bizonyos.

* * *

Birtokosainkat és gazdáinkat bizonyára érdekelni fogja a magas kormányzat azon nagyfontosságú intézkedése, mely szerint 1897. január 1-től kezdve Marosujvárt a marhasógyártását elrendelte.

A szükséges előmunkálatok már folyamatban vannak s ujévra a gyártás kezdetét veszi.

J.

Vegyes hírek.

— **Török Bertalan** orsz. képviselő, lapunk szerkesztője, az országgyűlés megnyitása alkalmából hosszabb tartózkodásra Budapestre utazott. Ugyancsak a napokban utaztak fel a vidékünkön tartózkodó országgyűlési képviselőink közül dr. Mohay Sándor és Zeyk Gábor is.

— **Br. Kemény Endre**, a marosujvári kerület országgyűlési képviselője, a napokban indult földkörúti útjára, és mint értesülünk, már is utban van az indiai szigetek felé. Első megálló helye Yokahama lesz.

— **Előléptetés a balázsfalvi g. k. káptalánál.** Ó császári és apostoli királyi Felsége f. évi október hó 25-én Budapesten kelt legfelső elhatározásával a gyulafehérvári-fogarasi gör. szert. kath. székes káptalánál Moldovánu M. János olvasó kanonoknak a nagyprépostságra, dr. Rátiu János enekló kanonoknak az olvasó kanonokságra, Popu Mateiu Simon isk. kanonoknak az enekló kanonokságra és Papp Gábor kancellár kanonoknak az örkanonokságra való fokozatos előléptetését legkegyelmesebben jóváhagyni méltóztatott.

— **Állandó gazdasági tudósító.** A m. kir. földművelésügyi miniszter Dobolyi Zsigmond veresegyházi lakost Alsófehér vármegye balázsfalvi járására nézve az állandó gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

— **Hymen.** Gyulafehérvárt f. hó 19-én délután 4 órakor kötött házassági figyet a város derék képviselőjének, dr. Mohay Sándornak, kedves és szép nevelt leánya Kováts Margit Urbánszky es. és kir. törzskari századossal. Hosszu kocsisor vitte az előkelő vendégsereget előbb az anyakönyvi hivatalba, majd a várbeli székes-egyházba; este pedig dr. Mohay Sándor vendégszerető házában folyt le a díszes lakodalom. A vendégek közt voltak: Krichhammer tábornok, Száratory ezredes, a helybeli 2. tüzér-zászlóalj ezredese, Novák Ferencz, dr. Élekes Viktor, Jonás Adolf, dr. Náthán Bernát stb. igen számos helybeli és idegen kitűnőség. A mulatság a reggeli órákban ért véget.

— **A nagyenyedi kaszinó** e hó 22-én rendkívüli közgyűlést tartott Zeyk Dániel és Török Dániel társelnökök elnöke alatt,

a melyen az újonnan alkotott alapszabályo elfogadtattak és azoknak felsőbb helyen leendő megerősítése végett az intézkedések megtétettek.

— **„Gyulafehérvári Közélet“**

ezimen új politikai hetilap indult meg dr. Téry Ödön laptulajdonos szerkesztése alatt Gy.-Fehérvárt. Régi tapasztalás tanítja, hogy az emberi lélekben rejlő tehetségeknek a világ csodájára méltó nyilvánulása legszebben bizonyos megrázó események hatása folytán tárul előnkbe. Ime, dr. Téry Ödön kir. közjegyző is a „Gyulafehérvári Népbank“ szerencsés megalapítása után még hasznosabban akarván fényes tehetségeit méltányoltatni, — egy szép reggel képviselőjelöltképpen kelt föl és járt. Járt pedig ebben a szerepében addig, míg megbukott dr. Mohay Sándorral szemben, akiről mégis csak el kell ismerni, hogy vannak egy némely érdemei a közügyek terén. Ez a bukás felnyitotta dr. Téry Ödön szeméit és egyszerre csak úgy találta, hogy ezt a gyulafehérvári közéletet reformálni kell, mert nagyon reá szorult arra, hogy dr. Téry Ödöntől kitűnő példákat, nemes magatartást, önzetlen áldozatkészséget, minden szépnek és jónak hazafias pártolását, szóval egy valódi gentleman viseletét látván, megtérjen a rossz utról. De hogy ezekről a ritka szép tulajdonságokról szélesebb körben is tudomást vehessenek s az új próféta körül seregessenek, dr. Téry kiadja saját költségén a „Gyulafehérvári Közélet“ ezimű hetilapot s kifejti programját, melyben „Gyulafehérvár“ ezimű lapjárának „számalmas magyarságát“ elkeseregvén, kijelenti, hogy „rágalmaknak, ráfogásoknak, személyeskedéseknek, illetlenségeknek, terrorisztikus törekvéseknek nem ad helyet“ s hogy „mindezek mellett mulattató is akar lenni“, nehogy olvasói „a szent borzadály bizonyos nemével vegyék kezükbe a lapot.“ Kiváncsiak voltunk a félelem és gáncs nélküli lovagnak, a modern új Bayardnak szavai után cselekedeteit is ismerni; forgatni kezdtük becses lapját. Határozottan mulatságosnak találtuk. Hogyne, amikor a ráfogásnak, személyeskedésnek, illetlenségnek még csak nyomát sem lehet találni ebben a szűzies ujságban! Mohay Sándor megválasztásáról szólva például kijelenti, hogy „a választó közönség nagy része abban a véleményben van, hogy ezt a többséget el nem érte volna, ha már az új választási törvény égise alatt történt vala az idej választás.“ — Egy másik cikkben kifejti, hogy a gyulafehérvári közgyűlési tárgyak felől, szokásossá váltak a néma közgyűlések. Korholja a megyei állandó választmány gyulafehérvári tagjait, hogy a gyűlésre nem mennek el „s ennél fogva ismét úgy lesz, mint eddig volt, hogy t. i. a meglepe-

téseket Enyeden fogják forrón feltálatni". És el kezd enyelegni a „Közérdek“-kel s erősen meglepőként egy munkatársunkat, hogy miért diéséri agyba-főbe dr. Mohay Sándort s miért jelezte „okvetetlenkedésnek“ Téri ur képviselőjelölti mozgolódását. A lecke így szól: „Hozzá vagyunk ugyan már szoktatva N.-Enyed város prepotens erőszakoskodásaihoz (?) és városunkat lefokozni akaró permanens törekvéséhez (!?) (elég baj, hogy ezen törekvések ellen városunk vezérlő elemei eddig olyan keveset tudtak tenni), de hogy annyira fajuljon ez az önhietség (!), hogy városunk önálló politikai szférájába is beleártsa magát, az már plusquam léhaság.“ Ennyit ismertetésül. Kritikat nem írunk. Vitakozni felesleges. Várjuk a „további ráfogásokat és illetlenkedéseket“, mert a programban meg vagyunk írva, hogy a „Gyulafehérvári Közélet“ mulattató lesz.

— **Necrolog.** Mint részvétellel értesültünk, egy fiatal szép leány halt el a hó 23-án Balázsfalván, halálát egy golyó okozta, a melyről azonban még nincs megállapítva hogy önkarat-e avagy véletlen szerencsétlenségnek kifolyása. A bánatos szülők, kik benne, az egyetlen szerető leányt siratják, a következő gyászjelentést adták ki: Dániel István takarékpénztári igazgató és neje Ember Eliz a maguk és gyermekeik Gusztáv, Géza és Bela, ugyszintén az elhunyt nagyszülői id. Dániel Mihály és neje Szentpéteri Rozália, valamint az összes közelebbi és távolabbi rokonok nevében a csapástól lesújtott szívük vigasztalan bánatával tudatják, hogy forrón szeretett leányuk, Rozália, életének 21-ik évében f. hó 23-án reggel 5 órakor rövid, súlyos szenvedés után váratlanul elhunyt. Sorsa volt, hogy az élet tavaszán hervadjon el, hulljon kora sírba s ott megpihen, mielőtt elfáradhatott volna az élet küzdelmeiben. Hült tetemei f. hó 24-én d. u. 2 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint a helybeli sírkertben nyugalomra helyeztetni, lelkeért pedig az engesztelő szent mise áldozat f. hó 28-án d. e. 10 órakor fog az egek urának bemutatni. Az örök világosság tényeskedjek neki. — Balázsfalva, 1896. november 23-án.

— **Gyászhir.** Alólirottak a fájdalomtól elszorult szívvel tudatjuk, hogy a felejtetetlen, hön szeretett férj, fiu, testvér, rokon száldbosi és bibarezfalvi Borbáth Albert kir. törvényszéki albiró folyó évi november hó 21-én este fél 7 órakor hosszas szenvedés után 31 éves korában elhunyt. Mint az igazságszolgáltatás hű katonája, ott teljesítette szolgálatát, ahová a kötelesség szólította. Mint tordai kir. törvényszéki albiró Alsó-Járásban a járásbiróság ideiglenes vezetésével volt megbízva: ott kapta szolgálat közben a nehéz typhus betegségét, mely állandóan kórházhoz kötötte; háromszor küzdötte le a súlyos betegséget s az háromszor tért újra vissza; míg végre győzedelmeskedett a halál, meggátolva az ifju albirót, hogy saját kérése folytán megnyert újabb állását a felvinczi kir. járásbiróságnál elfoglalhassa. Földi maradványai, folyó hó 23-án délután fél 3 órakor fognak — az ev. ref. egyház szertartása szerint — Jókai-utcai lakásáról az ó-tordai köztemetőben örök nyugalomnak átadatni. Nyugodjék cse-

desen!! Már özv. Borbáth Albertné, szül. László Kornélia, mint neje. Özv. Borbáth Lajosné, szül. Illyés Eliza, mint édesanyja. Dr. Borbáth Jenő, mint testvér. Özv. Illyés Illyésné, szül. Gál Ágnes, mint nagyanya. László Gyula, telekkönyvvezető, mint após. László Gyuláné, szül. Somkereki Julia, mint anyós. Illyés Ferencz, nyug. törv. bír. Illyés Miklós, cs. és kir. nyug. huszárezredes, Illyés István, pénztárnok, Illyés Sándor földbirtokos, mint nagybátyjai. László Jenő, joghallgató, mint sógor. László Ilonka, mint, sógornő. — A tordai kir. törvényszék, kir. járásbiróság és kir. ügyészség is külön gyászjelentéssel tudatja ezen veszteségét.

Távirat.

(A „Közérdek“ eredeti távirata.)

Budapest, november 25.

Az új országgyűlés ma zsufolt ház és karzat előtt megnyitott. Madarász József beteg lévén. Osávosy háznagy ajánlatára Janicsáry Sándor választott meg korelnökül. Janicsáry az ülést megnyitván, körjegyzők lettek: Bély László, br. Pongrácz Anzelm, Mezőssy Béla, br. Perényi Zsigmond, gr. Zichy Jakab. A miniszterelnök értesítését, melyben tudatta, hogy Ő Felsége az országgyűlést csütörtökön déli 12 órakor fogja a várpalotában megnyitni, Bély körjegyző olvasta fel. A Kossuth-párti Komjáthy Béla kijelentette, hogy a függetlenségi párt a megnyitásban részt nem vesz. Bánffy miniszterelnök a haz általános tetszése közt választott Komjáthynek.

Meteorologiai jelentés november 22-től 25-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.
22	7	66.1	+1.3	—	10 *	10	
	2	67.7	+2.5	—	10 *	1.0	+3.0 +0.5
	9	69.9	+0.8	—	10 *	0.3	
23	7	72.1	+0.5	N ₂	8 *	ny.	
	2	72.7	+2.0	N ₂	10	—	+2.4 -- 1.0
	9	74.3	+0.6	NE ₁	8	—	
24	7	76.5	-0.0	—	7	—	
	2	77.0	+3.7	NE ₂	3	—	+3.8 -- 6.8
	9	79.2	-1.4	N ₁	1	—	
25	7	80.8	-6.0	N ₁	0	—	
	2	78.8	-0.4	NW ₂	1	—	
	9						

Kilátás: Derült, hűvös idő.

* A légnyomás tenger színére van át számítva. — Hő C°. fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, △ = dara.

Közgazdaság.

Vetőmagvak.

— Mauthner Öőőő tudósítása. —

Vöröshere. (Lóhere) Nehézkesen mozog az üzlet, főleg a szebb minőségek kelte. nek érdeket, melyeknek könnyen is akad

vevője; de azért a közép minőségek is ársengedéssel gyorsan elhelyezhetők.

Luczerna. Belföldi árut a lefolyt héten is vajmi keveset ajánlottak, ellenben francia, olasz és amerikai termésű magból nagyobb mennyiségek vásároltattak.

Répa mag üzletelen.

Muharmagot 4 1/2 frtjával kínálak.

Jegyzések nyers árúért 100 kilónként Budapesten:

Lóhere 40—50 frt.

Luczerna 40—50 frt.

Csarnok.

Tudományos apróságok.

Guruló hajó — Telefonlápák — Tengerentuli táv-írás kábel nélkül. — Az igazi tengeri kigyó. — Arany a tenger fenekén. — Alumínium rajzok az üvegen. — Uj Röntgen-sugarak. — Uj időszámítás.

Rendkívül szenzációs találmány híre érkezik Franciaországból, olyan találmány, amely hivatva van arra, hogy a hajózást egészen új alapokra fektesse. Bazin Ernő francia tengerésziszt ugyanis egy guruló hajót talált fel, amely csodálatra ragadta nemcsak a francia és angol tengerészeket, hanem egy e célra kiküldött amerikai bizottságot is. Az új hajó Sz.-Denisben készült, a gépekkel pedig Rouenben szerelték fel és próbatúráját London mellett tette meg a Themzén. A hajó három pár keréken nyugszik. Ezek a kerékek lencsealakúak s belül üresek. Átmérőjük tíz méter, a tengelyüknél három és fél méter domborodásuk, míg ellenben a kerületükön egészen élesek. Ezen a hat keréken egy nagy négyszögletes síklap fekszik és ezen vannak az utasok és a gépek számára szolgáló helyiségek. A négyszögű fedélzet (voltaképpen híd), mely alatt nincs hajótest, hanem a kerékek szabadon állanak, 38 és fél méter hosszú s tizenkét méter széles és az egésznek súlya 1600 métermázsza. A kerékeket, amelyek 3 méternyre kerülnek vízbe, egy gőzgép hajtja s így a hajó éppen úgy mozog, mint a kocsí a szárazon. A kerékek kerülete 31.4 méter s egy perczenben 30 forgást tesznek. Mivel pedig a gyorsaság a kerület 60 százalékát (azaz 18.85) teszi, tehát a hajó perczenként 566 métert tesz meg, vagyis óránként 34 kilométert. Ez azonban csak a kis próbahajó. A rendes nagyságu guruló hajó e számítás alapján 60 kilométert, azaz 35 csomót fog haladni óránként, holott az eddigi leggyorsabb gőzösök gyorsasága csak 35 kilométer. E kerékek dörsölése a vízzel csekélyebb a rendes hajónál, a hajó tehát sokkal kevesebb szemet is fog fogyasztani; azonfelül sokkal több terhet is elbir, tehát a díj kisebb lesz, de a találmánynak legfőbb előnye abból áll, hogy az új hajóval Havreből New-Yorkba négy nap alatt lehet jutni. A kísérlet rendkívül sikerült és már készítik a rendes nagyságu hajót.

A telefonkezelésnél mindig körülményes dolog a feleket föl hívni, összekötni és szétválasztani. Worcesterben (Észak-Amerika) most olyan szerkezettel tettek kísérletet, mely valószínűleg utat talál Európába is. Ez abból áll, hogy amikor a beszélő leveszi a fülkagylót a szegről, a központban egy villamos lámpa válik izzóvá; ha a hivatalnok a szegyet bedugja a nyílásba, hogy a beszélővel az összeköttetést létesítse, a lámpa ismét elalszik. Amikor az összeköttetést a hivottal létesíti, ismét kigyul egy lámpa, még pedig a hivott fél vezetéke mellett. Mikor aztán a felhívott leveszi a kagylót, a

lámpa ismét elalszik. Ha a két fél a kagylót felakasztja, a lámpák ismét kigyuladnak és csak akkor alszanak ki, amikor köztük a hivatalnok az összeköttetést megszünteti. Ezek a lámpák elejét veszik az összeköttetés körüli gyakori rendtelenségnek és kellemetlenségnek, mely főképpen abban állt, hogy eddigelé teljes lehetetlen volt a beszélgetés befejezését a központnak tudtul adni s onnan új összeköttetést kérni. 2000 előfizetővel bíró vezetékre elég 35 akkumulátor ez izzólámpácskák számára, ez új berendezés tehát nem kerül sokba.

A telefon édes testvérét, azaz inkább édes anyját, a telegráfot is folyton javítják és tökéletesítik. Most a drót nélküli telegráf nagy problémáján dolgoznak és nem sikertelenül, ami elég szenzációs dolog.

A drót nélküli való távirás régóta foglalkoztatja a szakembereket; tettek sok mindenféle kísérleteket, de eredményt csak mostanában tudnak vele elérni. Dr. Rathenau és dr. Rubens berlini tanárok érdekes kísérleteket tettek e téren és az eredmény olyan, hogy ezzel a kérdés teljesen meg van oldva. A kísérleteket Cladow mellett tettek meg a Havel folyón. A parton két elsődleges villamos sarkul szolgáló nagy fémlapot bocsátottak le egymástól fél kilométer távolságban; összeköttették vizalatti vezetékkel és egy 70 elemből álló akkumulátortelepet csatoltak bele. A vezetékkel egy Morse-féle billentyűt is összekötöttek (amelyen a távirások kopognak). A másodlagos vezeték két erclemez volt, mindegyik egy csónakhoz erősítve (de el is lehetett sülyeszteni ezeket); a két lemez vezetékkel volt összekötve, melyekhez egy telefon volt csatolva. Amikor a parton levő Morse-billentyűn a rendes távirati jeleket leadták, akkor a másodlagos vezeték telefonja tisztán visszaadta a kopogást, még pedig a szokásos pontoknak és vonaloknak megfelelően rövidebb és hosszabb kopogás alakjában. Lehetett volna ezt rendes távirati jelekkel is véghez vinni, de kényelmesebb telefonnal. E kísérlettel meg van oldva a tengerentúli távirás kérdése kabelek nélkül és a német birodalmi tengerészeti hivatal megbízta a tudóst, hogy kísérleteiket folytassák. Hogy ily módon a szárazföldön sem kell majd vezeték, az magától értetődik.

A kabelek világa lejár tehát, és nem vezetnek már át a tengerekre a hosszú kigyókat... Az a bizonyos tengeri kigyó azonban, amelyik a saison-mortnak jellemző állatát s melyről mindig azt hisszük, hogy inkább valami kacsa, még tovább is fog kísérteni.

Esről a misztikus állatról legújabbán bizonyos Oudemans nevű természetbúvár egy egész 600 oldalas könyvet ír, amelyben 3 évszázad regéit gyűjti össze e csodás állatról, amelyet csak sejtünk s amelyet oly gyakran látni vélnek. Oudemans arra a következtetésre jut, hogy igenis van egy ritka, egy magányban élő és emberkerülő kigyóalakú állat a tengerben; emlős állat, az uszlábúakhoz tartozik (mint a fókák), teste olyan nyúlt lehet, mint a kigyóé, csak hogy uszonyokká alakult végtagokkal bír, nyaka s hátsó teste hosszú. Hogy pedig egyetlen egyet sem tudtak fogni, annak az az oka, hogy ritka és mindig oly helyeken él, ahová ember ritkán kerül, ha pedig kerül, akkor gyorsan eltűnik. Ezért olyan mesés állat. Jobb, ha látjuk! — mondja az ilyen tudományos okoskodásra a magyar ember.

A tengernek ha kigyója nincs is egész

bizonyosan, de van aranya, még pedig oly temérdek, hogy ha kitalálják az olcsó előállítás módját, az óriási átalakulást idéz majd elő. A tengervíznek aranytartalmát újabbán Liversdge sydney-i tanár vizsgálta meg és arra a meggyőződésre jutott, hogy a tengervíznek minden métermázsája majdnem negy-tized (0.4) gramm aranyat tartalmaz, tehát egy köb-mérföld tengervízben kerekszám-ban 2000 mázsa arany van. Szerinte tehát a tenger (amelynek köbtartalma 500 millió köb-mérföld) 1000 millió métermázsá aranyat tartalmaz! Rengeteg mennyiség, csak hogy az a bökkenő, hogy előállítás a tengervízből igen drága, tehát a mai viszonyok között nem volna érdemes vele foglalkozni.

Sokkal figyelemreméltóbb azonban Peard Archibald felfedezése; ő ugyanis Santa Catarina szigete mellett, (a kaliforniai partok közelében) egy a tenger fenekén eszközölt kutatás alkalmából a tenger iszapjában lelt aranyat, még pedig oly nagy mennyiségben, hogy jelentése alapján Kaliforniában most egy expedíció felszerelésével foglalkoznak, amelyek a tengerfenék aranytartalmát tanulmányozná.

Charles Margot francia tudós egy olyan eljárást talált fel, amelyvel nemcsak a gyémántot lehet könnyen megkülönböztetni az üvegtől, de alighanem az üveg egy új disztési módjára is vezetni fog. Margot ugyanis azt tapasztalta, hogy egy hegees alumínium szeg megnevesített üvegen nyomot hagy, ha gyakrabban, nem is nagyon erős nyomással végig húzzuk a tiszta üveglapon. Ez a nyom állandó, nem lehet sem lemosni, sem ledörzsölni. Az alumínium a gyémánton semmi nyomot sem hagy és így az igen éles megkülönböztető jel, ami sok csalásnak elejét fogja venni. Az olyasztott alumínium pedig még erősebb nyomokat hagy az üvegen, úgy, hogy ily módon rajzokat és mintákat is lehet rávieni az üvegre. Tehát új fajta üvegdisztés, amely valószínűleg csakhamar el fog terjedni, mert ezek a rajzok fényfényű lesznek, nem pedig halványak, mint a hidrogén-flourral kímart homályos minták.

Makay amerikai tanár újabbán olyan Röntgen-sugarakat állít elő, amelyekhez nem is kell villamosság, hanem a sugarak forrása a mágnesség. E végből egy érzékeny fotograf-lemez tett egy erős mágnes egyik sarkára, a lemez érzékeny oldala fölé pedig egy paramagnetikus testet helyezett el, s azt sötét helyen hagyta, akkor az illető testnek tisztán kivehető képet nyerte az üveglemezen. E célra közönséges mágnességet vagy villamos mágnességet lehet alkalmazni. A kísérletek teljesen sikerültek, amennyiben kulcsok, tollak, s egyéb tárgyak teljes képet kapta főleg az üvegről készített pozitív képeken. Sőt Makay kísérleteivel tovább ment, amennyiben ha a lapot érzékeny oldalával a mágnes sarka felé fordította, a mágnes magjához pedig egy vaslemez tett, akkor még a diamagnetikus testek képet is megkapta, ha e diamagnetikus testeket a lemez és a mágnes közé tette. Ha pedig a mágnes elég erős volt, akkor a sugarak energiája olyan nagy, hogy a lemez s a sarkok közé 3—4 centiméter fadarabot tehetett. A mágneses sugarak is különféleképp viselkednek a testek iránt; így a papíron nem hatnak át. Makay az eljárásnál a mágneset főlakasztotta, a lemezt beburkolta és rendszeren villamos folyam által előidézett mágnességet használ, miután az áram által az exponálás megrövidíthető. Ez új magac-

tikus fénysugarak okát még nem igen tudjuk; valószínű, hogy az aethervibráció változik a magnetikus energia változásával, s e hullámok nyomai láthatók az érzékeny lemezen.

Végül egy aktuális dologról akarok megemlekezni.

Az időszámításban erős mozgalmat indítottak a tudós világban. Főleg az amerikaiak csinálnak propagandát, hogy az időszámítás praktikus és egyszerű legyen és az európai tudósvilágot is bele akarják vonni. 1900-ban akarják behozni. A napot 24 órára akarják beosztani, de úgy, hogy éjfélok 24 óra van, azután jön 1, 2, egész déli 12 óráig, azután 13, 14 stb. óra, úgy, hogy esti tíz órákor például 22 óra volna. Ezenfelül azonban az évnek 13 hónapja lenne; 12 hónapban 28 nap, a tizenharmadikban pedig 29 nap, sőt szökőévben 30 nap. Ennek az új számításnak az az óriási előnye, hogy a hét egyes napjainak ugyanaz a dátumuk lenne. Így például, ha hétfőn esnek elseje, akkor hétfőn volna a hó 1, 7, 21 és 28. napja, de az egész év minden hónapjában; tehát a dátumot könnyebben ismerjük és nem kellene bajlódni azzal, 30 vagy 31 nap van-e a hónapban. Az új számítás hívei a párisi kiállítás idejére kongresszust hívnak egybe.

Vértes József.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Czirner és Lingner.

Czirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden

Foulard-selymet 60 krtól 3 frt
35 krig méterenkint, — japáni chinai stb. — a legújabb mintázzal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes HENNEBERG selymet 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, esikos, koezkázott, mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben, 2000 szín és mintázzal stb. a megrendelt áru postabér és vámmentesen a házhoz szállítva, mintákat postafordultával küld: HENNEBERG G. (es és kir. udvari szállító) selyemgyára ZÜRICHBEN. Svájcban ezimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2).

726 - 896. tkvi számhoz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A balázsfalvi kir. bíróság mint telekkesi hatóság közhírré teszi, hogy dr. Brendusian Jakab ügyvéd végrehajtónak Baesilla Dan tohái lakos végrehajtást szenvedő ellen 17 frt 65 kr s járuléka iránti végrehajtásos ügyében a tohái 16. sz. tkvben l. r. 48. hr. sz. a ingatlanra 76 frt. a 2. r. 662. hr. sz. alattira 4 frt; a 3. r. 1088 2. hr. sz. alattira 61 frt; a 4. r. 1278, 1281, 1282 hr. sz. alattira 127 frt, és az a 5. r. sz. alatt foglalt 2082 508053. rész közös legelőbeli illetményére 43 frt megállapított kikialtási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok 1896. évi december hó 14-én d. e. 10 órákor Tohái község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikialtási áron alul is el fognak adatni.

Árverezni szándékozó kötelesek az ingatlanok kikialtási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. XL t.-oz 42. §-ban jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapirokon a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX t.-oz 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. bíróság tkvi hivatala.
Balázsfalván, 1896. évi október hó 14-én.

Silbermann Mór,
tkvi kiadó.

925.

Sz. 727-96. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A balázsfalvi kir. járásbíró mint telekkesi hatóság közhírré teszi, hogy Mendl Jozefine b.-falvi lakos végrehajtónak Puskas Vasília nagyesergedi végrehajtást szenvedő ellen 12 frt 50 kr s járuléka iránti végrehajtásos ügyében a nagyesergedi 251. sz.

tjkyben a + 1. r. 2792. hr. sz. a. ingatlanra 8 frt; a 2. r. 5102. hr. sz. 28 frt; a 3. r. 582. hr. sz. 24 frt; a 4. r. 1167, 1168. hr. sz. 48 frt; az 5. r. 1310. hr. sz. 107 frt; a 6. r. 1629. hr. sz. 123 frt; a 9. r. 2757, 2768, 2767. l. hr. sz. 47 frt; 10. r. 2964. hr. sz. 9 frt; a 11. r. 3219. hr. sz. 36 frt; a 13. r. 4017. hr. sz. 63 frt; a 14. r. 4682. hr. sz. 82 frt; a 16. r. 4849, 4851, 4852. hr. sz. 51 frt; és a 17. r. 5083. hr. sz. 36 frt, továbbá az 1881. évi LX. t.-cz. 142. §-ának figyelembe vételével a végrehajtást szenvedő tulajdonából időközben a nagysergedi 470. sz. tjkyben A + 1. r. szan. alá Pinka Nikulaje a Juoné tulajdonánál bejegyzett 104, 105, 106. hr. sz. btelekre 176 frt, valamint a n.-cseregdi 251. sz. tjkyből a 477. sz. tjkybe Piucea Juon tulajdonánál átjegyzett A + 1. r. 1738. l. hr. sz. ingatlanra 24 frt, és a 2. r. 4693. hr. sz. a. 25 frt, végül a n.-cseregdi 358. sz. tjkybe A + 1-3. r. sz. a. foglalt közös legelőből, B. 505, 506. sz. a. Puskás Vaszília és Puskás Jovn tulajdonánál bejegyzett 548534-ed rész legelő illetményére 30 frt megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok 1896. évi december hó 16-án d. e. 10 órákor Nagy-Cseregdi község háznál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el foguak adatni.

Árverezni szándékozik kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbírósg telekkönyvi kiadóhivatala.
Balázsfalván, 1896. évi október hó 14. én.

Silbermann Mór,
tkvi kiadó.

926.

Eladó házastelek.

A fürdő-utca 14. és Alszeg-
utca 6. számú

házas telek

eladó, értekezhetni a tulajdo-
nossal.

928 1-2

Alsófehér vármegye alispánjától.

Sz. 14545-896.

Pályázat.

Vizakna 3772 lakossal, sóbánya-hi-
vatallal, kir. járásbírósggal, vasuti, posta-
és távirtda-állomással és igen látogatott

sós-gyógyfürdővel bíró rendezett tanácsu
városban a városi **orvosi állomás**
lemondás folytán megüresedvén, arra
pályázatot hirdetek.

A városi orvos javadalmazása évi 500
frt s a szabályrendeletileg megállapított
látogatási díjak. Ha esetleg, mint bányá-
orvos is alkalmazást nyer (ami rende-
sen megszokott történni), külön díjazás
a sóbányahivataltól mintegy 300 forint.

Felhívtnak mindazok, kik ezen állást
elnyerni óhajtnak, hogy a tisztai orvosi
vizsga letetését, magyar és román nyelv-
beli jártasságukat, életkorukat s eddigi
alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal
felszerelt sajátkezüleg írott s szabály-
szerűen bélyegzett pályázati kérvényü-

ket f. évi **december hó 20-ig** alulirt
alispánhoz adják be.

Nagy-Enyeden, 1896. nov. 18.

Csató János,
kir. tan. alispán.

942 2-2

Köhögés,

rekedtség és elnyálkásodás ellen legjobb
hatású szer a **RÉTHY-féle**

PEMETEFŰ-CZUKORKA

mely ezen bajokat gyorsan megszünteti.
Kapható minden gyógyszerárban. Egy doboz
ára **30 kr.**, 5 dobozzal **1 frt 50 kré**rt bér-
mentve küld **Réthy Béla**, gyógyszerész
Békés-Csabán. 910 1-5

Jelzálog-kölcsönök

földbirtokra **3 és fél százalék**, házakra **4 és fél szá-
zalék**, másnemű ingatlanokra **5 százalék** mellett
legmagasabb összegekben ajánlunk. E kölcsönök kon-
vertálásoknál **bélyeg- és illetékmentességet élveznek**.
Erdőkihasználások, birtok-parcellázások átvétele.
Birtokszövetkezeteknek hosszú lefizetési tartamra
eladatnak.

„Magyar Lloyd“ közgazdasági vállalat.

Budapest, Király-utca 70. sz.

923 2-8

Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság

Maros-Vásárhelyt.

(Befizetett alaptőke: egy millió korona.)

a) **Pénzbetéteket** vesz át **naptól-napig**, vagyis a betét napjától a kivét napjáig való
kamatoztatás mellett és azokat rendszerint mindig **felmondás nélkül** fizeti
vissza.

b) **Váltókat** leszámítol és visszleszámítol.

c) **Jelzálogkölcsönök** nyújt földbirtokra.

AZ összes kölcsönök igen mérsékelt kamat és **kedvező**
visszafizetési feltételek mellett nyuj-
tatnak.

927 1-6